

Una maqueta de la Granja del Morell, exposada a Santes Creus i Vilallonga

Es tracta d'una recreació de com era la Granja l'any 1792

Imatge de la maqueta. Foto: Pilar Riera

El passat 6 de juny, la Granja del Codony, situada al terme municipal del Morell, va ser escenari de la presentació d'una maqueta de la Granja recreant com era l'any 1792. Es tracta d'una obra de sis metres quadrats, a escala 1:33, realitzada per un grup de membres del Museu Pere Virgili de Vilallonga del Camp, guiats per Joan Plana i Josepa Pasano, reconeguts pessebristes de Tarragona.

A l'acte de presentació hi van assistir més d'un centenar de persones i va comptar amb els parlaments de Xavier Pujades, president del Museu Pere Virgili; Pilar Riera, col·laboradora en la confecció de la maqueta i Pere Guinovart, alcalde en funcions del Morell.

Actualment i fins a mitjan juliol, la maqueta es podrà veure al dormitori del Monestir de Santes Creus. A finals de juliol, per la festa major d'estiu de Vilallonga, es dipositarà al Museu-Arxiu Pere Virgili de Vilallonga del Camp.

Imatge de la maqueta. Foto: Pilar Riera

La Granja dels Frares

Coneguda també com a Granja dels Frares, la Granja del Morell o, simplement la Granja, està situada al marge dret del riu Francolí, on desemboca el seu afluent el riu Glorieta o Riuet, a prop del Morell, Vilallonga del Camp, el Rourell i els Garidells.

Actualment només en queden unes runes, però fou un poblet que va sorgir el segle XII per a ser una granja depenent del Monestir de Santes Creus i esdevingué un poble que va mantenir la seva vitalitat fins ben entrada la segona meitat del segle XIX.

El 1160, el comte Ramon Berenguer IV va fer la primera donació de terres situades en el terme del Codony al Monestir de Santes Creus. Els monjos cistercencs santescreuencs obtingueren altres donacions de terres al voltant d'aquella primera donació i en compraren alguna, aconseguint una finca d'un es 140 hectàrees.

En aquella època, el concepte de granja era diferent del que tenim actualment. Es considerava com una entitat territorial menor inclosa dins d'una senyorial, que s'establien per incentivar el repoblament, ja que en aquells moments el que interessava era consolidar els territoris conquerits.

Fotografia de com era la Granja del Codony. Foto: Pilar Riera

En un principi, els monjos ajudats de conversos conreaven la terra. Els conversos eren persones que entraven a la vida monàstica, però que no rebien els ordres sagrats, no estaven sotmesos a totes les obligacions dels monjos, i es dedicaven sobretot al treball manual, especialment a les granges. Però en els segles XIII i XIV disminuïren les vocacions de conversos i obligà els monjos a buscar un altre sistema per continuar la conservació i millora de la producció agrícola.

El sistema escollit per a les terres de la Granja del Codony fou el contracte emfitèutic. Aquest tipus de contracte seria comparable a un arrendament a llarg termini o indefinit, però a més l'arrendatari o, més ben dit, l'emfiteuta podia deixar-ho en herència, vendre'l, hipotecar-lo... , pràcticament actuava com si en fos el propietari, però sense ser-ho, ja que la propietat de les finques era dels monjos de Santes Creus. Tot a canvi d'una quota o cens anual, i una sèrie de condicions pròpies de la relació entre el senyor feudal i els seus vassalls.

Es podria dir que quan els monjos donaren les terres de la Granja del Codony en emfiteusi a sis famílies el 5 d'octubre de 1396, va néixer el poble. A partir d'aquest moment es construeixen les primeres cases utilitzant alguns elements arquitectònics existents.

La maqueta representa la Granja del Codony el 1792. S'ha escollit aquest any perquè existeix un document de 1792 en què es descriuen les cases que existien en aquell moment i quines famílies hi vivien; i també, perquè a partir de la primera meitat del segle XIX es començaren a abandonar algunes cases, i s'inicià la seva decadència. El poble quedà abandonat completament poc després de 1939.